

uxore commissum, quod in torturâ confessus fuerat, lege Pompejâ puniendum, & is sententiam non tam suâ culpâ, quàm illorum, qui responsum dederunt, executioni mandasset, uxore, quæ nescio ob quam causam à marito non multò abierat, paulò post salvâ & incolumi reversâ, nobilis ab Electore Saxonix Augusto 2000. aureis mulctatus fuit, & insuper jurisdictio omnis illi adempta. Vide omninò *Responsum Juris in arduâ causâ concernente processum quendam adversus sagam nulliter institutum, q. 9. n. 858.* Sic, si veneficus fatetur, quod homines & jumenta sua magicâ arte interfecerit; Judex sedulus erit in inquirendo, utrum ea vera sint? Ideoq; quando non certò constat de delictis confessis, vulgò ita pronunciat: *Hat D. in der scharpffen Frag bekant / vnnnd außgesagt / Daß er an dem / vnnnd dem Orth D. vnd seinem Viehe durch Zauberer Schaden zugefügt. Da nun / solcher Zauberer halben / gebürliche vnnnd rechtmäßige Erkundigung eingenommen / vnnnd es wurde der Gefangene für dem Halsgericht nachmals auff solchem seinem Bekantnisse freywillig verharren / so soll er dererwegen mit dem Feuer vom Leben zum Tode gerichtet vnnnd gestraffet werden / Godelm. lib. 3. de mag. & venef. c. 10. n. 42. & seqq. Damhoud. quos allegat Steph. art. 54. in fin.*

ARTICULUS VIII.

Judex ad tormenta pervenire potest, si probationes desint.

1. Si aliter veritas haberi nequit, cur non quæstioni subjiciendus multis indiciis oneratus, & argumentis penè convictus, accusatus, & causa, seu accusatio sit criminalis, eaq; atrox? *Dn. Matth. Steph. hic.* Divus Augustinus *lib. 19. de Civit. Dei, c. 6.* Videtur quidem ab omnibus tormentis, sed tamen addit, necessitate humanæ societatis Judicem excusari. Vide tamen *ibidem Ludov. Viv. a. b.* & revera in sacris literis, vel in Judiciis populi Dei nullum torturæ exemplum inveni? Videatur *Dn. Herm. Goëhaus. in tractatu egregio adversus sagas, in notis, tit. 2. A.* Sit ut fit, Carolinæ, & pragmaticæ sanctiones eam admittunt, nec nos propterea eandem improbare possumus, modò rarò, ac valdè circumspèctè tortura adhibeatur, ne videamur contra stimulum calcitrare, quod durum est, & manum de tabulâ, ne videar os meum tollere in cælum, ut *Baldus* loquitur. Vide *Zieritz. & Stephan. art. 45.* Tutissimus modus est, inquit *Iohan. Godelm. lib. 3. de mag. & venef. c. 1. n. 30.* ut Judex Constitutiones Carolinas in omnibus sequatur, & præ oculis habeat, hoc si fecerit, & illæsam habebit conscientiam, & tramites justitiæ non transgredietur, ut habetur *artic. 83.* Vide *Matth. Stephan. hic, art. 83.*

ARTICULUS IX.

Accusator audiendus est, si post adhibitam torturam crimen probare velit.

Sunt, qui roboris sui confidentiâ, sive naturali, sive amuletis silentiariis
(vide